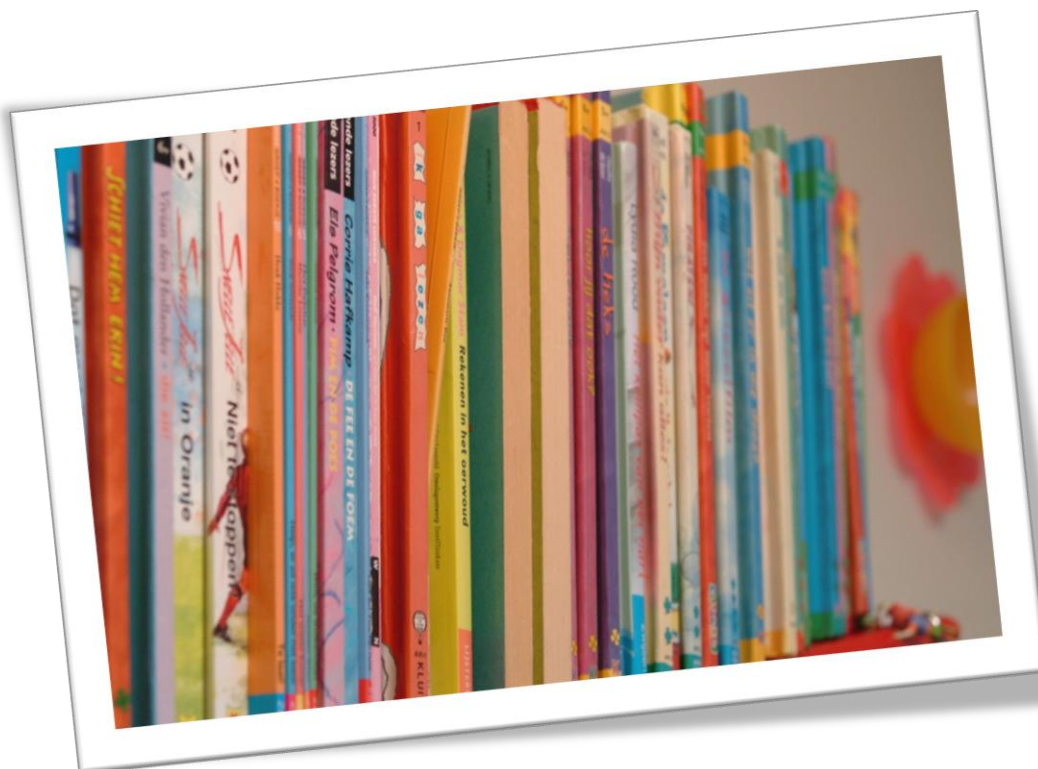

Waarom doe ik dit?

In hoeverre hebben basisschoolleerlingen inzicht in hun eigen leesproblemen en de leesbegeleiding?

Maaïke Doting - S230414 - S230414@student.windesheim.nl
16-6-2011

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
Hoofdstuk 1 Inleiding	5
1.1 Verlegenheidsituatie	5
1.2 Doel van het onderzoek.....	5
1.2.1 Doel In.....	5
1.2.2 Doel Van.....	6
1.2.3 Onderzoeksvragen	6
Hoofdstuk 2 Theoretisch kader	8
2.1 Leesproblemen.....	8
2.1.1 Het leesproces	8
2.1.2 Omschrijving leesproblemen.....	9
2.2 Informatievoorziening	10
2.2.1 Informatie en informatievoorziening	10
2.2.2 Metacognitie	10
2.2.3 Communiceren	11
2.3 Soorten informatievoorziening en het effect hiervan op de begeleiding	11
2.4 Deelvragen.....	11
2.4.1 Informatievoorziening aan leerlingen met leesproblemen en de invloed hiervan op de leerlingen.....	11
2.4.2 Informatievoorziening op maat.....	12
2.4.3 Vormen van informatievoorziening en de wijze van informatieverstrekking.....	13
2.4.4 Het effect van informatievoorziening op de leesbegeleiding	15
Hoofdstuk 3 Stappenplan	17
3.1 Doel.....	17
3.2 Ethiek	17
3.3 Stappen.....	17
3.4 Doelgroep.....	18
3.5 Instrumenten	19

Hoofdstuk 4 Resultaten	20
4.1 De mate van inzicht in leesproblemen	20
4.2 Deelvragen	20
4.2.1 Mate van inzicht in de leesproblemen en de gevolgen hiervan	20
4.2.2 Informatievoorziening over de leesproblemen	21
4.2.3 Wijze van informeren en de ervaringen hiermee	21
4.2.4 Het effect van informatievoorziening op de leesbegeleiding	21
4.2.5 Informatiebehoefte	22
 Hoofdstuk 5 Conclusie	 23
5.1 Conclusie literatuuronderzoek	23
5.2 Conclusie praktijkonderzoek	24
5.3 Wat hebben de uitkomsten voor betekenis?	24
5.4 Aanbevelingen	24
5.5 Discussie	25
 Nawoord	 26
 Literatuurlijst	 27
 Bijlagen	 29
Bijlage 1 Vragenlijst interview	29
Bijlage 2 Toestemmingsformulier	31

Samenvatting

Volgens de literatuur is het van belang dat leerlingen hun leesprobleem en de consequenties begrijpen. Dit is van belang voor het bepalen van de behoeften van de leerling en voor het vergroten van de betrokkenheid van de leerling en voor de zelfacceptatie. Het zou een positief effect op de start van de begeleiding hebben.

In de praktijk blijkt dat leerlingen hun leesprobleem meestal globaal kunnen omschrijven. In dit kader is er onderzocht op welke wijze men leerlingen met leesproblemen informatie dient te verstrekken en wat het effect hiervan is. Om vast te stellen of er op school daadwerkelijk informatie wordt verstrekt aan leerlingen, is er onderzoek gedaan naar de mate van inzicht in de leesproblemen van leerlingen van CBS Op 'e Hichte en naar de informatiebehoefte van deze leerlingen.

De leerlingen weten dat zij leesproblemen hebben en waarin zich dat uit. Zij hebben echter geen informatie ontvangen omtrent hun leesproblemen, maar zouden dit wel willen. Dit betekent dat er onvoldoende aan de informatiebehoefte van de leerlingen wordt voldaan.

De informatie die gegeven wordt, moet men volgens de literatuur afstemmen op de kwaliteiten en behoeften van het kind. Hoewel er volgens de literatuur geen middel/methode het beste is, wordt het gebruik van afbeeldingen ter ondersteuning aangeraden.

Met dit onderzoek wordt getracht een bijdrage te leveren aan het verbeteren van de informatievoorziening aan leerlingen met leesproblemen en dat daarmee de leerlingen hun leesproblemen accepteren en zij zich meer betrokken voelen bij de leesbegeleiding.

Hoofdstuk 1 Inleiding

Dit hoofdstuk omvat een omschrijving van de aanleiding van het praktijkonderzoek, de verlegenheidsituatie. Vervolgens zal het doel *in* en het doel *van* het praktijkonderzoek worden weergegeven met de daarbij behorende onderzoeksvragen.

1.1 Verlegenheidsituatie

In de praktijk voor logopedie 'Spraakmakend Sneek' worden dikwijls leerlingen aangemeld door ouders/ verzorgers met de klacht: hij heeft moeite met lezen of misschien heeft hij wel dyslexie. Bij doorvragen weten de leerlingen zelf vaak niet de kern van het probleem te benoemen. Ik ervaar in de logopedische praktijk dat ouders en leerlingen onvoldoende inzicht hebben in de leesproblemen: wat is precies het probleem en welke interventie is nodig? Ik heb hierover ook een gesprek gevoerd met de intern begeleider van basisschool Op 'e Hichte. Zij gaf aan dat het soms moeilijk is in te schatten in hoeverre de leerlingen zelf weten wat de leesproblematiek inhoudt en hoe de leesproblemen ontstaan. Dit kom ik in de logopedische praktijk eveneens tegen. Leerlingen benoemen het probleem meestal globaal: lezen is moeilijk, er wordt te langzaam gelezen, lezen is saai/ vervelend. Om reden hiervan vraag ik mij af of de leerlingen wel voldoende inzicht in hun eigen leesproblemen hebben, of ze zich er voldoende bewust van zijn: weten ze wat er precies mis gaat en hoe dat komt? Hoe en van wie hebben ze de informatie ontvangen? Hoe ervaren zij het krijgen van informatie/ uitleg op het gebied van hun leesproblemen?

Ik wil dit graag weten, omdat ik me afvraag of het voor de leerling(en) een positief effect heeft op de behandeling indien zij zich meer bewust zijn/ meer inzicht hebben in de leesproblemen. Het zou voor de school en voor de logopedische praktijk waardevol kunnen zijn wanneer men weet waar behoefte aan is in de informatievoorziening. Indien aanpassingen in de informatievoorziening gewenst wordt bevonden en het een positieve invloed zou hebben op de begeleiding, zou er uiteindelijk gekeken kunnen worden naar het invoeren van een vaste vorm van informatievoorziening op meerdere scholen.

1.2 Doel van het onderzoek

Het doel van het onderzoek is dat men een beter beeld krijgt van de mate van inzicht van basisschoolleerlingen in hun eigen leesproblemen.

1.2.1 Doel In

- Weten of leerlingen zich bewust zijn van hun leesproblemen;
- Weten of de leerlingen behoefte hebben aan meer informatie;
- Weten op welke manier de leerlingen informatie willen ontvangen;
- Weten welke wijze van informatievoorziening het meeste effect heeft op het inzicht van de leerlingen en op de begeleiding;
- Aanbeveling schrijven met betrekking tot de informatievoorziening;
- Product ontwerpen ter verbetering van de informatievoorziening.

1.2.2 Doel Van

- Implementatie van de aanbevelingen;
- Evaluatie van het product: leidt de verandering tot een betere informatievoorziening en hebben de leerlingen daadwerkelijk meer inzicht verkregen in de leesproblemen en heeft dit een positief effect?

1.2.3 Onderzoeksvragen

Onderzoeksvraag 1:

Welke soorten informatievoorziening bestaan er voor basisschoolleerlingen op het gebied van leesproblemen en wat is het effect van informatievoorziening op de begeleiding/ behandeling van leesproblemen?

Deelvragen:

- Over welke informatie moeten kinderen met leesproblemen volgens de literatuur beschikken?
- Welke vormen van informatievoorziening zijn er op het gebied van leesproblemen bij basisschoolleerlingen?
- Welke personen zijn geschikt om informatie over leesproblematiek en de gevolgen hiervan aan de leerlingen met leesproblemen te geven?
- Op welke manier kan er gezorgd worden dat de informatievoorziening aansluit bij het ontwikkelingsniveau, de belevingswereld en de leesproblematiek van de leerlingen?
- In hoeverre heeft de informatievoorziening op het gebied van leesproblemen invloed op de leerlingen met leesproblemen?
- In hoeverre heeft het geven van informatie omtrent leesproblemen effect op de begeleiding van leesproblemen?
- Op welke manier wordt informatievoorziening het meest effectief vormgegeven voor de leerlingen met leesproblemen?

Onderzoeksvraag 2:

In hoeverre hebben de leerlingen van basisschool Op 'e Hichte te Scharnegoutum, inzicht in hun eigen leesproblemen?

Deelvragen:

- Wat weten de leerlingen met leesproblemen over hun leesprobleem en de gevolgen?
- Wat voor informatie hebben de leerlingen met leesproblemen gekregen over hun leesproblemen?
- Wie heeft de leerlingen met leesproblemen geïnformeerd?
- Op welke wijze hebben de leerlingen met leesproblemen de informatie ontvangen?
- Hoe hebben de leerlingen de informatievoorziening ervaren?
- Wat was het effect van de informatievoorziening op de begeleiding van leesproblemen?
- Aan welke informatie hebben de leerlingen met leesproblemen behoefte (inhoud)?
- Hoe willen leerlingen met leesproblemen de informatie ontvangen (vorm)?
- Van wie willen leerlingen met leesproblemen informatie ontvangen?

Hoofdstuk 2 Theoretisch kader

In het onderzoek staan de termen ‘leesproblemen’ en ‘informatievoorziening’ centraal. Wat wordt er onder deze termen verstaan en hoe worden ze vorm gegeven binnen het onderzoek? In dit hoofdstuk worden de begrippen besproken. Alvorens in te gaan op de leesproblemen, zal er een korte omschrijving worden gegeven van het normale leesproces. In het kader van informatievoorziening zullen ook de termen metacognitie en communiceren kort toegelicht worden. Tot slot zullen onderzoeksvraag 1 en de bijbehorende deelvragen besproken worden.

2.1 Leesproblemen

2.1.1 Het leesproces

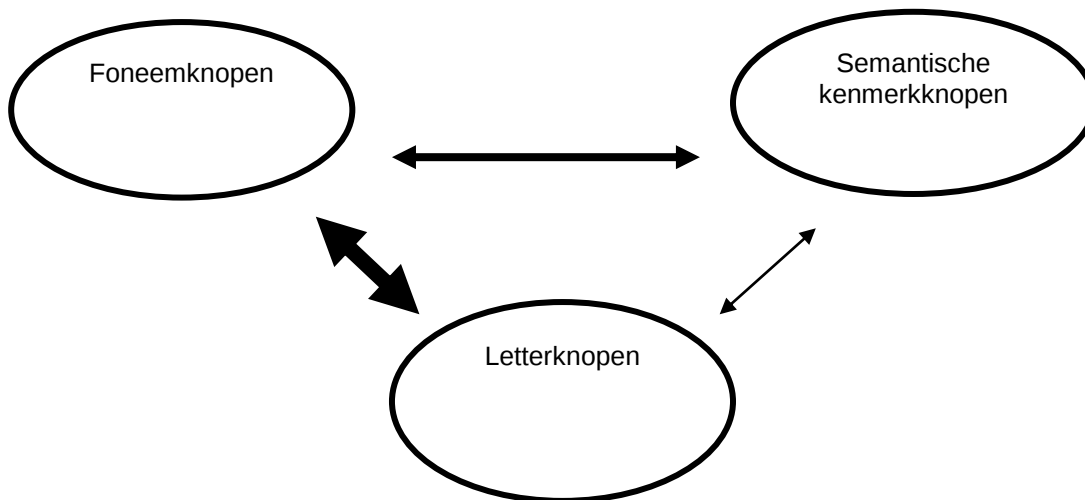
Voor het onderkennen van leesproblemen is het van belang dat men inzicht heeft in het normale leesproces.

Al voor de kinderen naar de basisschool gaan is er sprake van het kennis maken met geschreven taal, veelal in de vorm van boeken. De kinderen leren de basisprincipes van de taal. Men spreekt van de ontluikende geletterdheid. De ontwikkeling van de geletterdheid verloopt vanaf groep 1 in twee fasen: de beginnende geletterdheid (groep 1 tot en met 3) en de fase van gevorderde geletterdheid (groep 4 tot en met 8) (Wentink & Verhoeven, 2005).

In de fase van de beginnende geletterdheid leren de kinderen zich te oriënteren op de functies van de geschreven taal en leren ze de basisprincipes van het lezen en schrijven. Ze ontdekken het principe van het alfabetisch schrift, hetgeen ze nodig hebben om te leren lezen en schrijven (Wentink, Verhoeven & Van Druenen, 2009).

De ontwikkeling van het leren lezen kan weergegeven worden middels de vier fasen van Ehri (2005). De fasen weerspiegelen het type van alfabetische kennis die overheerst. Wanneer het kind enkele klank- tekenkoppelingen, op grond van partiële verklanking, kent, spreekt men van de partieel alfabetische fase. In deze fase wordt de elementaire leeshandeling geleerd. Het kind zit in de volledig alfabetische fase wanneer het leert om letters met klanken te associëren. In deze fase kent het kind alle klank- tekenkoppelingen en er is sprake van automatisering van de kennis. Geleidelijk automatiseert de orthografische kennis, de kennis over de schrijfwijzen van woorden. Het kind komt in de geconsolideerde fase. Er is sprake van directe woordherkenning en het lezen van medeklinkerverbindingen en uiteindelijk vloeiend lezen. Een belangrijk punt hierbij is dat vloeiend lezen meer is dan automatische woordherkenning. Kinderen moeten ook leren lezen met intonatie en prosodie (Stahl, Heubach & Cramond 1997). Vloeiendheid lijkt een brug te slaan tussen woordherkenning en woordbegrip. In de literatuur wordt beschreven dat, door het feit dat vloeiende lezers woorden correct en automatisch kunnen identificeren, ze zich meer kunnen concentreren op het begrijpen van een tekst (Osborn, Lehr & Hiebert 2003). In deze fase is het noodzakelijk dat het kind veel ervaring opdoet in het lezen van goede teksten en boeken.

Het fonologisch coherentiemodel zoals uitgewerkt door Bosman en Van Orden (1997), geeft een vereenvoudigde, schematische voorstelling van het leesproces.

Figuur 1. Het fonologisch coherentiemodel voor lezen en spellen volgens Bosman (1999).

De dikte van de pijlen geeft de sterkte van de verbindingen binnen het neurologisch netwerk weer. Hoe sterker de verbinding, des te sneller verloopt het proces. De verbindingen hebben aan beide zijden een pijl, dit geeft de voortdurende wisselwerking aan.

De sterkste verbindingen zijn de verbindingen tussen de foneem- en letterknopen. Dat komt door de consistente relatie tussen letters en fonemen. Het verband tussen fonemen en betekenselementen en tussen letters en betekenselementen is veel geringer. Hieruit blijkt dat de fonologie een belangrijke rol speelt in het lees- en spellingproces (Mommers, 2004). De gematigd sterke verbinding tussen foneemknopen en semantische kenmerknopen duiden er echter op dat de betekenis van woorden ook een belangrijke rol in het lees- en spellingproces speelt (Bosman, 1999).

2.1.2 Omschrijving leesproblemen

Vernooy (2006) omschrijft dat uit onderzoek blijkt dat stagnerende lezers de volgende problemen hebben:

- Fonologische problemen (15 % tot 30 %).
- Het lezen in een laag leestempo, maar wel nauwkeurig (10% tot 15%).
- Zowel een laag leestempo als fonologische problemen (60% tot 80%).

Wanneer men bovengenoemde problemen binnen het fonologisch coherentiemodel van Bosman (1999) situeert, betekent dit dat wanneer de fonologische route minder goed functioneert, de route letterknopen – semantische kenmerknopen gebruikt wordt, zoals dat bij radende lezers gebeurt (Mommers, 2004).

Volgens Chall en Curtis (2003, in Vernooij, 2006) heeft een stagnerende lezer problemen met één of meer van de volgende gebieden:

- Niet leren lezen in de eerste taal
- Mondelinge taal
- Decoderen, met name op het gebied van het fonemisch bewustzijn en het omgaan met de letter- klankkoppeling
- Vlot lezen
- Woordenschat
- Begrijpend lezen
- Concentratie tijdens het lezen
- Motivatie

Stagnerende lezers scoren te laag voor hun leeftijd op toetsen als de Een Minuut Test, de Drie Minuten Test en AVI. Zij gaan niet of onvoldoende vooruit ten opzichte van een eerder afgenomen toets (Vernooij, 2006).

Binnen het praktijkonderzoek spreekt men van leesproblemen indien de leerling problemen ondervindt op (één van) de bovengenoemde gebieden.

2.2 Informatievoorziening

2.2.1 Informatie en informatievoorziening

In het van Dale groot woordenboek der Nederlandse taal, worden de volgende begrippen als volgt toegelicht:

Informatie: het vragen/ zich verschaffen van kennis of inzicht.

Informeren: inlichten, onderzoeken, kennisgeven van.

Informatievoorziening: het verschaffen van informatie.

Informatie verstrekken: het uitreiken, bezorgen, verschaffen van informatie.

(Gezondheids)voorlichting: onder gezondheidsvoorlichting verstaat men het volgende: Mensen proberen te motiveren zich gezonder te gedragen, zodat gezondheidsproblemen kunnen worden voorkomen en zo vroeg mogelijk kunnen worden opgespoord (Sassen, 2001).

Binnen de informatievoorziening met betrekking tot leesproblemen bij (basisschool) kinderen komen de termen metacognitie en communiceren naar voren.

2.2.2 Metacognitie

Leerlingen met leesproblemen hebben vaak zwakke metacognitieve vaardigheden op het gebied van lezen en schrijven. Dit betekent dat ze minder de neiging hebben om zich af te vragen of ze een woord of zin goed hebben gelezen of geschreven. Ze kunnen zich vaak minder goed verbeteren.

De metacognitie is van belang aangezien kinderen meer leren indien zij actief omgaan met de stof (Wentink & Verhoeven, 2005).

2.2.3 Communiseren

Watzlawick, Beavin en Jackson (2001) stellen dat alle gedrag communicatie is. Zij suggereren tevens dat de menselijke communicatie in drie terreinen kan worden verdeeld: de syntaxis, de semantiek en de praxis. Het eerste terrein, de syntaxis, omvat de problemen in het overbrengen van informatie, zoals: codering, ruis, kanalen en verdere statistische eigenschappen van de taal. De semantiek houdt zich voornamelijk bezig met betekenissen en het laatste terrein, het pragmatische aspect houdt in dat de communicatie het gedrag beïnvloedt. De informatie die je geeft, geef je door middel van het maken van geluiden, zoals praten en zingen, door middel van schrijven of lichaamstaal. Alle gedrag is informatie, is communicatie (Kummeling, Grimberg & Hendriksen, 2009). Metacommunicatie is het communiceren over de communicatie.

Het praktijkonderzoek is gericht op de wijze van informeren. Aan welke informatie hebben leerlingen met leesproblemen behoefte en hoe zou dit vormgegeven moeten worden? Binnen dit aspect zal er communicatie plaatsvinden over leesproblemen, informatievoorziening en het effect hiervan.

2.3 Soorten informatievoorziening en het effect hiervan op de begeleiding

In het kader van het praktijkonderzoek is het van belang om te onderzoeken welke soorten informatievoorziening er bestaan voor basisschoolleerlingen op het gebied van leesproblemen en wat het effect van informatievoorziening is op de begeleiding/behandeling van leesproblemen.

2.4 Deelvragen

2.4.1 Informatievoorziening aan leerlingen met leesproblemen en de invloed hiervan op de leerlingen

Het is niet denkbaar om een leerling met leesproblemen te vragen om geen problemen meer te hebben. Een sterke omgeving stelt zich juist de vraag "Wat kan ik anders doen?" Een professional zal goed naar de individuele leerling moeten kijken en de instructie aanpassen, de taken afstemmen op de kwaliteit van de reeds aanwezige kennis of vaardigheid en het bewust hanteren van feedback (Blonk et al., 2006).

Het leesbeleid op basisscholen is voornamelijk gericht om het remediëren, het behandelen van leesproblemen. De hoogleraar orthopedagogiek Van der Leij heeft eens uitgedrukt dat er bij dyslexie (en leesproblemen) sprake kan zijn van remediëren, compenseren en dispensereren. Allereerst is er sprake van remediëren, wanneer dit onvoldoende lukt moet er gedacht worden aan compenserende maatregelen en indien ook dat onvoldoende oplossing is kan er zelfs dispensatie verleend worden. Hieruit wordt duidelijk dat naast het behandelen, de begeleiding niet vergeten kan en mag worden (Avontuur, 2003).

Met behulp van een, op wetenschappelijk onderzoek gebaseerde, leesinstructie op maat kan men een basis leggen voor de toekomst van de leerlingen. Belangrijk hierbij zijn gevarieerde en motiverende leestechnieken en leesvormen die op het kind zijn aangepast. Hoe groot is de rol van het gesprek met het kind hierin? De dialoog over de leesproblematiek en de begeleiding met alle actoren, dus ook de leerling brengt reflectie op het handelen van alle betrokkenen tot stand en kan leiden tot ontwikkelingen ten aanzien van het verhogen van inzicht in en begrip voor de problematiek, het aanbieden van begeleiding op maat en de mate van betrokkenheid (Avontuur, 2003).

Volgens Molema (2006) kunnen praatplaten en verhalen een ondersteuning zijn bij de gesprekken met kinderen. In het geval van dyslexie en dus ook leesproblemen in het algemeen geldt volgens haar dat het voor de kinderen goed is om te weten wat dyslexie/ leesproblemen inhoudt en hoe je ermee om kunt gaan om er minder last van te hebben. Overleg met de leerlingen geeft hen de mogelijkheid om zelf verantwoordelijk te zijn voor de inhoud en het succes van de begeleiding (Molema, 2006).

2.4.2 Informatievoorziening op maat

Bij het geven van voorlichting, het voorzien van informatie aan kinderen, wordt er in de literatuur veelal gesproken over het voeren van gesprekken. Metacommunicatie wordt als belangrijke pijler gezien. Metacommunicatie maakt het mogelijk om de gespreksgrond gezamenlijk te houden en misstanden te voorkomen. Delfos (2000) noemt de volgende voorwaarden van metacommunicatie:

1. Het doel duidelijk maken voor het kind
2. Het kind laten weten wat je intenties zijn
3. Aangeven bij het kind dat je feedback nodig hebt
4. Het kind laten weten dat het mag zwijgen
5. Benoemen hoe je je voelt en dit gevoel volgen
6. Het kind uitnodigen om zijn of haar mening over het gesprek te geven
7. Metacommunicatie moet een vast onderdeel van de communicatie zijn

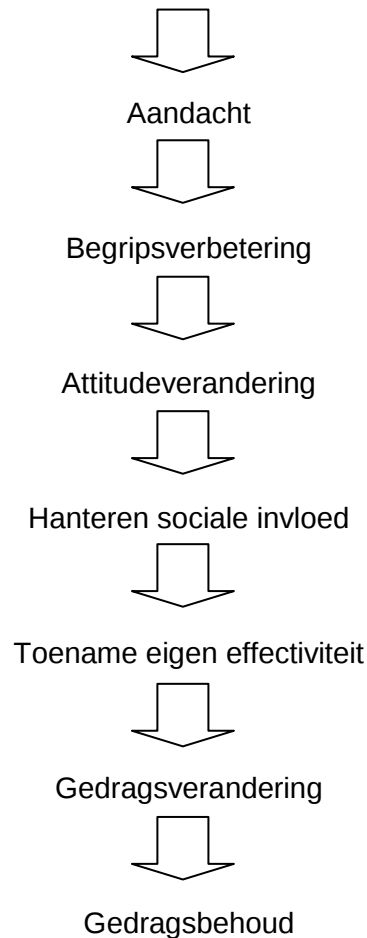
Volgens Delfos (2000) moet een goed hulpverleningsgesprek de kenmerken van een interview in zich bergen. Dit wordt als volgt onderbouwd: het schijnbare verschil is dat het interview het doel heeft om informatie te krijgen van het kind en bij hulpverlening is men gericht op het geven van informatie aan het kind. Een valkuil hierbij is dat wanneer de hulpverlener ervan uitgaat dat hij of zij de deskundige is en de cliënt niet, er zelden effectieve hulp kan worden geboden. Delfos (2000) concludeert dat de hulpverlener geheel afhankelijk is van de informatie van de cliënt. Als hij of zij de cliënt ziet als een ongelijkwaardige partner, zal de informatie nauwelijks naar waarde geschat kunnen worden. Een andere conclusie van de auteur is dat de eerste vorm van hulpverlening bestaat uit het bieden van de gelegenheid aan de cliënt om zijn of haar verhaal te vertellen. Het meelevend en belangstellend luisteren geeft een tweede wezenlijke hulpinterventie.

Binnen het kader van het voeren van gesprekken met kinderen over hun leesproblemen is het zinvol om het onderzoek van Meerdink (1997) te noemen. Uit zijn onderzoek naar hoe kinderen hun hulpverlening ervaren, ontdekte hij dat kinderen een geheel eigen kijk hebben op hulp. Aan de hand van hun visie ontwikkelde hij de WESP kinderkwaliteitscriteria (Van Beek 1998a,b; Hameetman 1999; Meerdink 1997a, b, in Delfos, 2000). WESP ontwikkelde de methode van open vraaggesprekken en interviews op basis van actief luisteren door middel van doorvragen, afvragen waarom iemand iets zegt en rekening houden met de behoeften van de ander (Meerdink, 1996; Van Beek 1997a, 1997b in Delfos, 2000). Dit stelden zij tegenover passief luisteren en observeren. Het vraaggericht werken kan worden gebruikt om het aanbod op hulpvragen en behoeften van kinderen te verbeteren. Het gesprek is bedoeld om kinderen te vragen naar hun mening en gevoelens met betrekking tot bepaalde onderwerpen. Vygotsky (in Delfos 2000) legde de nadruk op het gebruik van taal als ordeningsprincipe. Volgens hem is de belangrijkste hulp die een mens in psychische nood geboden kan worden, het scheppen van orde in de chaos die hij of zij rond een problematisch onderwerp ervaart. Hij stelt tevens dat hulpverleners vaak de behoefte hebben om meer te doen dan alleen te luisteren, terwijl dit laatste vaak hun meest effectieve en vruchtbare hulpverleningsstrategie is. Delfos (2000) merkt hierbij op dat iemand die de gelegenheid krijgt om werkelijk zijn of haar mening en gevoelens te uiten, daardoor werkelijk reeds geholpen is. Dit uiten is het doel van het open vraaggesprek.

2.4.3 Vormen van informatievoorziening en de wijze van informatieverstrekking

Volgens Sassen (2001) is de educatieve strategie de weg waarlangs het bericht 'binnenkomt' bij de persoon. De methoden die bij de gezondheidsdeskundige interventie gebruikt kunnen worden zijn divers: individuele en groepsgesprekken, video's, ondersteunende folders en brochures, zelfhulpmateriaal en dergelijke. Het selecteren van verschillende methoden of educatieve strategieën is belangrijk, omdat mensen op verschillende manieren leren: het combineren van verschillende middelen bevordert het leren en dus ook de kans van slagen (Green e.a. 1980 in Sassen, 2001). De informatievoorziening, de voorlichting, aan leerlingen met leesproblemen kan geplaatst worden in het Model van gedragsverandering door voorlichting:

Model van gedragsverandering door voorlichting

Figuur 1: Model van gedragsverandering door voorlichting

Naar: Kok, 1986, 1996, Kok e.a. 1997 in Sassen, 2001.

Dit communicatieproces is in vijf gedeelten onder te verdelen:

1. Wie (bron)
2. Zegt wat (bericht)
3. Medium (methode/ educatieve strategieën)
4. Tegen wie (ontvanger)
5. Doel

Indien men in een van de fasen van het Model van gedragsverandering door voorlichting een bepaalde educatieve strategie gebruikt om de boodschap te ondersteunen, is het van belang te bepalen op welk niveau effect mag worden verwacht. Van Sassen (2001) geeft hierbij aan dat het van belang is om te kijken naar de fase waarin de persoon zich bevindt alvorens een educatieve strategie te kiezen. Zij stelt dat het gebruik van folders zinvol kan zijn ter ondersteuning van de mondelinge informatie in de fase van het begrijpelijk overbrengen van een (voorlichtings)bericht. Het gebruik van videobeelden kan in de fase van het aanleren geplaatst worden om praktische voorbeelden te verduidelijken. Het gebruik van verschillende educatieve strategieën bevordert het leren, maar vergroot ook de interesse.

Het is volgens Sassen (2001) echter een misverstand om te denken dat de resultaten positiever zullen zijn wanneer men er meer tijd, middelen en dergelijke aan besteed. Zij stelt dat men de effectiviteit van een voorlichting niet zozeer gezocht moet worden in het aantal middelen. Het aantal dient beperkt te blijven en afgestemd op de persoon.

Het voorlichtingsproces en het communicatieproces kan worden weergegeven in een communicatiematrix:

	Bron	Voorlichtings-bericht	Educatieve strategie	Ontvanger
Succesvolle communicatie	B	V1	E1	O
Verandering van gedragdeterminanten en gedrag		V2	E2	
Stabilisering van de gedragsverandering		V3	E3	

Figuur 2: Communicatiematrix
Naar: Sassen, 2001

In figuur 2 zullen de bron (B) en de ontvanger (O) gedurende het hele proces van succesvolle communicatie dezelfde personen zijn. Het voorlichtingsbericht (V1 tot en met V3) zal variëren naar gelang de fase in het proces: van aandacht naar gedragsbehoud. De educatieve strategie (E1 tot en met E3) correleert sterk met de voorlichtingsberichten.

2.4.4 Het effect van informatievoorziening op de leesbegeleiding

In de literatuur wordt er veelal gesproken over het belang van betrokkenheid van de leerling. Men spreekt van het pedagogisch- didactisch kader. Binnen dit kader speelt de interne motivatie om te leren een grote rol. Dit kan ontstaan wanneer de leerling iets niet kan of weet, maar het wel wil leren. Binnen deze situatie krijgt het leren een bepaald doel, het krijgt betekenis. Er wordt gesteld dat de wil om te leren groter is wanneer men spreekt van leren in een betekenisvolle context. De situatie moet betekenis/ relevantie hebben (Wentink & Verhoeven, 2005). Binnen dit kader kan de link gemaakt worden naar het belang van inzicht in de leesproblemen bij de leerling zelf. Het geeft immers betekenis en relevantie aan de begeleiding en de extra inspanning die de leerling vaak moet leveren.

Cooper (2009) verwijst naar de theorie van Flavell (1979) over de metacognitie. Flavell stelt dat metacognitie een belangrijke rol speelt in het leerproces, waaronder de leesontwikkeling. Metacognitie stelt kinderen in staat om situaties te identificeren waarin ze bewust informatie onthouden die bruikbaar kan zijn in andere situaties in de toekomst. Ze zijn zich bewust van hun handelen en kunnen dit onthouden en toepassen in verschillende situaties. Daarnaast kunnen kinderen hierdoor leren de kennis te gebruiken bij het oplossen van problemen en ze leren hoe ze systematisch informatie kunnen zoeken en gebruiken die noodzakelijk is bij probleemoplossing.

Binnen dit kader spreekt Flavell (1979 in Cooper, 2009) van de *task* categorie, dit betreft de metacognitieve kennis die kinderen hebben over de opdracht die ze moeten doen. Deze kennis leidt hen in het managen van de opdracht en geeft hen inzicht in de mate van (het verwachte) succes.

Molema (2006) stelt dat de inzicht in de (lees)problematiek de weg opent naar zelfacceptatie. Dit zal de start en het verloop van de lees- en spellingsbegeleiding vergemakkelijken.

Hoofdstuk 3 Stappenplan

In dit hoofdstuk wordt de opzet van het onderzoek omschreven. De genomen stappen binnen het handelingstraject en de onderzoeksinstrumenten worden benoemd.

3.1. Doel

Het doel van het onderzoek is het verkrijgen van een antwoord op de vraag:

‘In hoeverre hebben basisschoolleerlingen van CBS Op ‘e Hichte te Scharnegoutum, inzicht in hun eigen leesproblemen?’

Alvorens hier een antwoord op te krijgen is het van belang om te weten wat het effect van informatievoorziening op de begeleiding/ behandeling van leesproblemen is en welke vormen van informatievoorziening er zijn. Dit laatste is van belang voor het doel in het praktijkonderzoek: een product ontwerpen ter verbetering van de informatievoorziening. Dit resulteert in de volgende onderzoeksvragen:

Welke soorten informatievoorziening bestaan er voor basisschoolleerlingen op het gebied van leesproblemen en wat is het effect van informatievoorziening op de begeleiding/ behandeling van leesproblemen?

In hoeverre hebben de leerlingen van basisschool Op ‘e Hichte te Scharnegoutum, inzicht in hun eigen leesproblemen?

3.2 Ethiek

De onderzoeksvragen zijn relevant voor alle betrokkenen. Dat wil zeggen dat de conclusies van het onderzoek een positieve bijdrage kunnen leveren op het gebied van de omgang met leerlingen met leesproblemen. Om de privacy van de leerlingen te waarborgen zullen de geïnterviewden anoniem blijven. De ouders en/ of verzorgers worden alvorens het onderzoek te starten om toestemming voor medewerking gevraagd (bijlage 2).

3.3 Stappen

Binnen het handelingstraject zijn de volgende stappen genomen.

Oriëntatie op de vraagstelling

- Het raadplegen van schriftelijke bronnen voor het verhelderen van de onderzoeksvraag.
- Het voeren van gesprekken met de intern begeleidster en een aantal leerkrachten van CBS Op ‘e Hichte met betrekking tot de verwachte mate van inzicht van de leerlingen op hun leesproblemen en het bespreken van de mate van informeren door leerkrachten op het gebied van leesproblemen.

Plan maken

- Ontwerpen van planformulier I en II.
- Feedback op de planformulieren ontvangen en verwerken.
- Zoeken en verzamelen van relevante schriftelijke bronnen: literatuur en/ of onderzoeksgegevens op het gebied van vorm en inhoud van informatievoorziening over leesproblemen aan leerlingen in het basisonderwijs, het effect van informatievoorziening op de leerlingen met leesproblemen en op de begeleiding van leesproblemen.
- Toestemming vragen aan de leiding van basisschool CBS Op 'e Hichte voor het afnemen van de vragenlijst bij leerlingen van groep 4 tot en met 8.
- Aan de hand van de deelvragen behorende bij onderzoeksvraag 2 een vragenlijst opstellen voor de leerlingen van groep 4 tot en met 8 van basisschool CBS Op 'e Hichte.
- Feedback op de vragenlijst ontvangen en verwerken.
- Toestemmingsformulier voor ouders en/ of verzorgers maken en verspreiden.

Plan Uitvoeren

- Toestemmingsformulier voor ouders en/ of verzorgers verspreiden.
- Afname vragenlijst.
- Verwerking van de resultaten van het onderzoek: zowel omschrijvend als schematisch.
- De resultaten ordenen en samenvatten.
- Verwerken van het (wetenschappelijk) bewijs op het gebied van informatievoorziening.
- Op basis van het literatuuronderzoek en het praktijkonderzoek conclusies trekken: wat zijn de belangrijkste uitkomsten, wat is de betekenis van de uitkomsten.
- Aanbevelingen opstellen.

3.4 Doelgroep

In overleg met de intern begeleider van CBS Op 'e Hichte is er gekozen voor het interviewen van leerlingen uit groep 4 tot en met 8. De voornaamste reden voor deze keuze is het goed kunnen begrijpen van de vragen. De leerlingen zijn geselecteerd op basis van de DMT en AVI scores. De scores zijn laag en de leerlingen laten onvoldoende groei zien. Er zijn twaalf leerlingen geïnterviewd, uit elke groep twee. Groep 6 bestaat uit twee verschillende groepen, uit elke groep zijn twee leerlingen geïnterviewd.

3.5 Instrumenten

Het instrument voor het praktijkonderzoek is een vragenlijst van 16 vragen bestaande uit open en gesloten vragen (Bijlage 1). Bij de open vragen zijn echter keuzemogelijkheden geformuleerd met als reden om de leerlingen op mogelijkheden te wijzen waar niet direct aan gedacht wordt en/ of ter ondersteuning bij het doorvragen. Het eerste deel van de vragenlijst is gericht op de leesproblematiek. Het tweede deel omvat de wijze van informatievoorziening. Het laatste deel van de vragenlijst is gericht op de ervaringen met de informatievoorziening en de wensen van de leerlingen wat betreft het ontvangen van informatie over leesproblemen.

De vragenlijst wordt gebruikt voor het interview met de leerlingen.

Het literatuuronderzoek is gericht op recente en relevante literatuur in de vorm van artikelen en boeken. Er is gebruik gemaakt van zoekmachines als Google scholar en Eric.

Hoofdstuk 4 Resultaten

In dit hoofdstuk worden de uitkomsten van het praktijkonderzoek weergegeven. Er wordt een antwoord gegeven op de vraag in hoeverre de leerlingen van basisschool CBS Op 'e Hichte inzicht hebben in hun eigen leesproblemen.

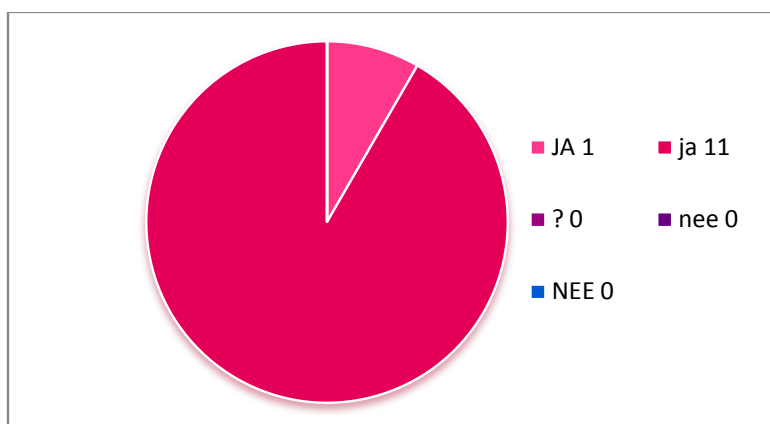
4.1 De mate van inzicht in leesproblemen

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de vraag in hoeverre de leerlingen van basisschool Op 'e Hichte te Scharnegoutum inzicht hebben in hun eigen leesproblemen.

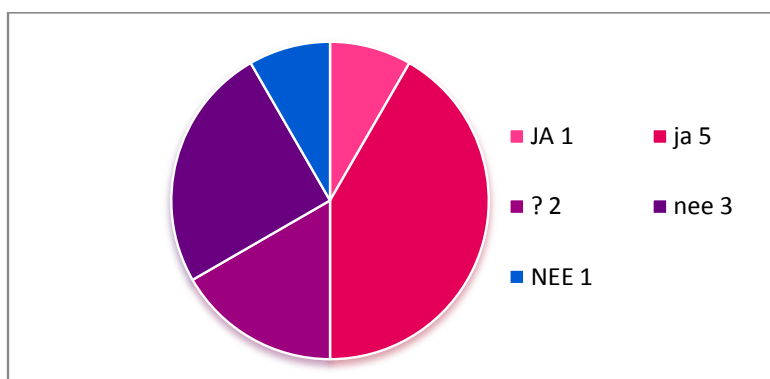
4.2 Deelvragen

4.2.1 Mate van inzicht in de leesproblemen en de gevolgen hiervan

Alle leerlingen weten dat zij leesproblemen hebben en de helft gaf aan te weten hoe dit komt. Bij doorvragen bleek echter dat zij wel wisten wat de gevolgen van de leesproblemen waren, maar dat de oorzaak niet duidelijk was. De leerlingen weten hoe het komt dat ze 'fouten' in het lezen maken (de gevolgen van het leesprobleem), maar waarom ze deze 'fouten' maken is niet duidelijk.

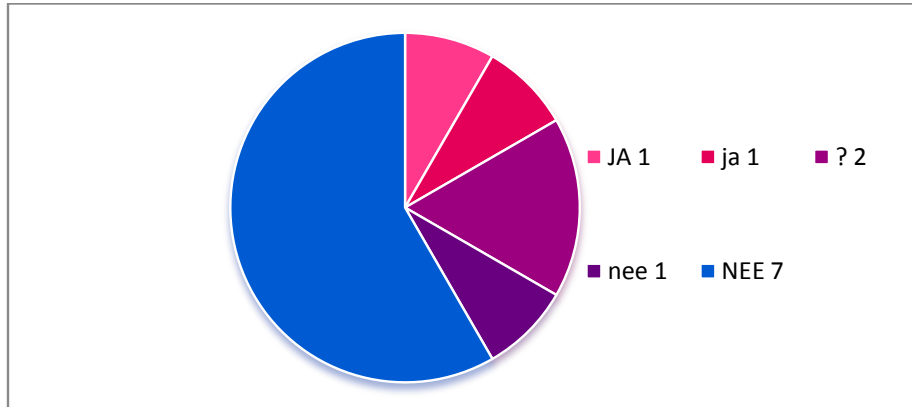
Figuur 1 Aantal leerlingen dat weet dat ze leesproblemen hebben

Figuur 2 Aantal leerlingen dat weet waarom ze leesproblemen hebben

4.2.2 Informatievoorziening over leesproblemen

Zoals zichtbaar wordt in figuur 3, heeft het grootste deel van de ondervraagden aangegeven geen informatie te hebben ontvangen omtrent hun leesproblemen. Hoewel de leerlingen wel weten dat ze een leesprobleem hebben en ook weten waar zich dat in uit, blijkt dat twee van de twaalf ondervraagden daadwerkelijk uitleg hebben gekregen over hun leesprobleem.

Figuur 3 Aantal leerlingen dat uitleg over de leesproblemen heeft ontvangen

4.2.3 Wijze van informatievoorziening en de ervaringen hiermee

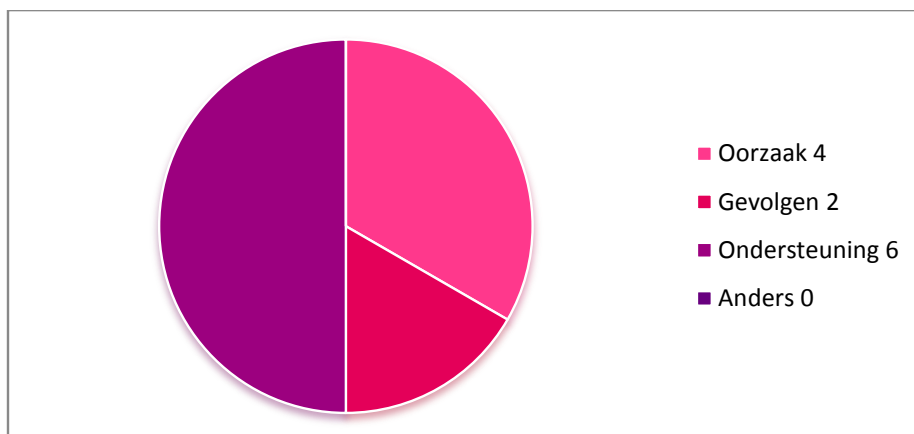
De twee leerlingen die informatie hebben ontvangen over de gevolgen van hun leesproblemen, hebben informatie over hun leesprobleem ontvangen van de ouder en van de orthopedagoog. Het betrof informatie over de aard van het leesprobleem en waarin het leesprobleem zich uit. De informatie werd in een gesprek verstrekt en was voor beide leerlingen duidelijk. Beide leerlingen gaven aan dat zij het plezierig vonden om informatie over hun leesproblematiek te ontvangen.

4.2.4 Het effect van de informatievoorziening op de begeleiding van leesproblemen

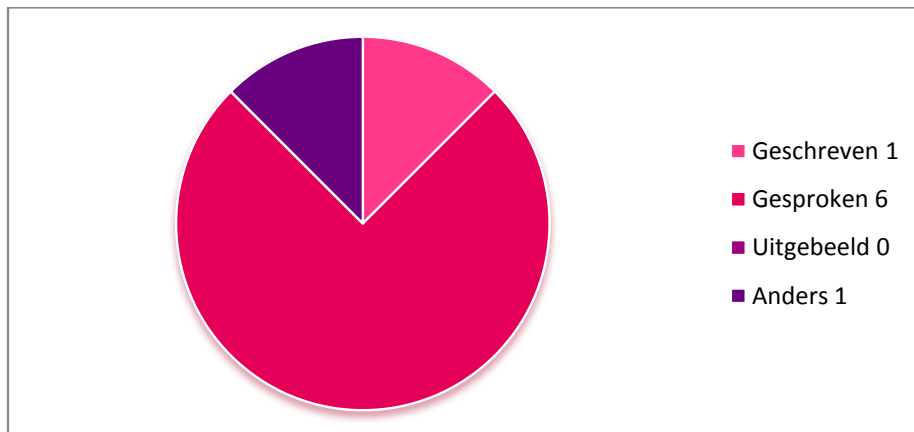
Beide leerlingen weten na de informatievoorziening niet wat de (lange termijn) gevolgen van hun leesproblemen zijn. Ze weten wel beter hoe hun leesprobleem zich uit: op welke gebieden in het leesonderwijs zij moeite hebben, maar niet wat dit voor de toekomst inhoudt. Eén leerling gaf aan dat de hulp veranderd was na het gesprek en dat hij wist wat het belang van de hulp is. De andere leerling gaf aan dat er niets was veranderd. Deze leerlingen gaven beide aan dat ze niet op een andere manier geïnformeerd wilden worden. Van de overige tien leerlingen gaven acht leerlingen aan dat zij wel informatie over hun leesproblemen wilden ontvangen.

4.2.5 Informatiebehoefte

Het merendeel van de ondervraagden, acht leerlingen van de twaalf, zou meer informatie willen ontvangen omtrent hun leesproblematiek, met name op het gebied van ondersteuning en oorzaak. Uit de interviews bleek tevens dat met name het gesprek de voorkeur heeft. De persoon die volgens de leerlingen geschikt is voor het verstrekken van informatie verschilt. Uit het interview komt naar voren dat zowel ouders, leerkrachten en de intern begeleider van de school de voorkeur hebben. Slechts één leerling had geen voorkeur.

Figuur 4 Weergave van de inhoud van de informatie in aantal leerlingen

Figuur 5 Weergave van de wijze van informeren in aantal leerlingen

Hoofdstuk 5 Conclusies

In dit hoofdstuk worden er conclusies getrokken uit de resultaten van het praktijkonderzoek. Tot slot worden er op basis van de conclusies aanbevelingen gedaan.

5.1 Conclusie literatuuronderzoek

Er kan geconcludeerd worden dat er vanuit de literatuur qua inhoud en vorm van de informatievoorziening geen eenduidige richtlijn is. Er wordt echter duidelijk dat het van belang is dat de informatie die gegeven wordt afgestemd wordt op de kwaliteiten en behoeften van het kind. Daarnaast komt sterk naar voren dat het van belang is dat men stil staat bij wie het bericht geeft, wie het ontvangt en met welk middel. Er is volgens de literatuur geen middel/ methode het beste, dit hangt van de bron en de ontvanger af. Om gedragveranderingen/ gedragbehoud te stimuleren raadt men het gebruik van ondersteunende middelen aan zoals (praat)platen, folders, video's enzovoort. Er kan echter niet geconcludeerd worden dat één van deze middelen de beste zou zijn, ook dit hangt van de bron en de ontvanger af. Wat tevens naar voren komt is dat het voor leerlingen met leesproblemen van belang is dat zij inzicht in hun leesproblemen hebben en geïnformeerd worden over de problematiek en de interventie. Metacognitie is hierbij een belangrijk punt. Metacognitie is van belang, omdat kinderen meer leren indien zij actief omgaan met de stof (Wentink & Verhoeven, 2005). Niet alleen het vermogen om over het eigen lezen en schrijven te denken speelt hierbij een rol, maar ook het bewustzijn van de eigen mogelijkheden en moeilijkheden. Het inzicht in het leesprobleem vergroot inzicht in het nut van de interventie. Door de leesproblemen te verduidelijken, wordt er nagedacht over het lezen. Op deze wijze vergroot men het begrijpen van de problemen en het belang van interventie (Wentink & Verhoeven, 2005). Daarnaast dient men binnen de gespreksvoering rekening te houden met de kenmerken van gespreksvoering met kinderen. Het open vraaggesprek lijkt een goede methode te zijn. Het open vraaggesprek biedt leerlingen de gelegenheid om hun mening en gevoelens te uiten. Door dit uiten is de leerling al werkelijk geholpen, aldus Delfos (2000).

Een belangrijke conclusie is dat de leerling zijn leesprobleem en de consequenties ervan echt begrijpt, zodat hij zijn behoeften aan speciale regelingen of aanpassingen op school kan bepalen en geen moeite heeft om voor zichzelf op te komen (Shaywitz, 2006). Ook Molema (2006) onderstreept dit. Zij benadrukt dat de zelfacceptatie verbeterd wordt door het verbeteren van het inzicht in het leesprobleem. Dit heeft volgens Molema (2006) weer een positief effect op de start en het verloop van de lees- en spellingsbegeleiding. Inspraak van de leerling speelt binnen de informatievoorziening eveneens een rol. Immers, autonomie verhoogt de betrokkenheid van de leerling en daarmee ook de kans van slagen van de interventie. Het opdoen van succeservaringen is belangrijk. Positief bekrachtigen, autonomie en een veilige sfeer dragen bij aan het opdoen van deze succeservaringen. Dit leidt tot het verbeteren van de motivatie en het zelfvertrouwen van de leerlingen. De toename van motivatie is een gevolg van succes boeken (Smits & Braams 2006).

5.2 Conclusie praktijkonderzoek

Op basis van het interview kan geconcludeerd worden dat de leerlingen weten dat zij leesproblemen hebben en waarin zich dat uit. Het merendeel van de ondervraagden heeft geen informatie ontvangen omtrent hun leesproblemen, maar zouden dit wel willen. Slechts twee leerlingen hebben daadwerkelijk informatie ontvangen over de gevolgen van hun leesproblemen en zij vonden de informatie duidelijk en plezierig om te krijgen. Eén leerling gaf aan dat de hulp ook daadwerkelijk was veranderd nadat de informatie was verstrekt.

Samenvattend kan geconcludeerd worden dat de meeste leerlingen meer informatie willen ontvangen omtrent hun leesproblematiek, met name op het gebied van ondersteuning en oorzaak. Dit zou in een gesprek moeten plaatsvinden door ouders, leerkrachten of de intern begeleider van de school.

5.3 Wat hebben de uitkomsten voor betekenis?

Uit de literatuur blijkt dat het voor leerlingen met leesproblemen van belang is dat zij informatie ontvangen omtrent de leesproblemen (en de interventies). Dit, omdat een beter inzicht kan leiden tot een meer actieve houding, betrokkenheid, acceptatie en motivatie. De vorm en de inhoud van de informatievoorziening dient op maat aangeboden te worden: aangepast aan de behoeften en mogelijkheden van de leerling.

Uit de interviews kwam duidelijk naar voren dat er geen/ weinig informatie is gegeven aan de leerlingen over hun leesproblemen en de interventies. De leerlingen gaven aan hier wel behoefte aan te hebben, bij voorkeur in een gesprek met ouders en/ of een deskundige zoals de intern begeleider. Hoewel het informeren van leerlingen als belangrijk punt gezien kan worden, is er op CBS Op 'e Hichte geen sprake van informatievoorziening op het gebied van leesproblemen. Dit betekent dat er onvoldoende aan de informatiebehoefte van de leerlingen wordt voldaan.

5.4 Aanbevelingen

Richtlijnen

Zodra leerlingen problemen krijgen met het lezen, is het aan te raden dat men hen informeert over de aard van de problemen, de gevolgen en de interventie. Het is in dit geval aan te bevelen om een richtlijn hiervoor op te stellen, met daarin het moment van informeren en de bron. Binnen de richtlijn kan men adviezen opstellen omtrent de vorm en inhoud van de informatievoorziening, evenals belangrijke voorwaarden en kenmerken voor gespreksvoering met kinderen.

Protocol

Op CBS Op 'e Hichte is een dyslexieprotocol en een beleidsplan geschreven en geïmplementeerd. Ik adviseer om in dit protocol de richtlijnen voor informatievoorziening omtrent leesproblemen op te nemen.

5.5 Discussie

Vanuit de literatuur werd niet duidelijk welke personen de informatie dienen te verstrekken. Het is logisch om hierbij te concluderen dat dit niets zou uitmaken. Men dient echter wel stil te staan bij het belang van een veilige sfeer en het feit dat de persoon die de informatie verstrekt voldoende expertise in huis heeft om in de eerste plaats correcte informatie te verstrekken en in de tweede plaats om de informatie helder te formuleren.

Een discussiepunt bij de vraag of de leerlingen van CBS Op 'e Hichte voldoende geïnformeerd zijn over hun leesproblemen, is de mogelijkheid dat een aantal leerlingen wel informatie heeft ontvangen, maar dit niet meer weet. Een andere mogelijkheid hierbij is dat de informatie niet altijd expliciet wordt gegeven, maar tijdens de begeleiding wordt gegeven of in meerdere gesprekken.

Hoewel de helft van de leerlingen aan gaf te weten waarom ze leesproblemen hebben, bleek bij doorvragen dat zij weten hoe het komt dat ze 'fouten' in het lezen maken (de gevolgen van het leesprobleem), maar waarom ze deze 'fouten' maken is niet duidelijk. Men kan bij deze vraag niet spreken van inzicht in de oorzaak van het leesprobleem.

Nawoord

Tot slot wil ik graag familie en vrienden bedanken voor hun tijd en begrip gedurende de opleiding. Dank voor de steun, feedback en bemoedigende woorden de afgelopen twee jaar. Daarnaast ook een woord van dank aan mijn collega Akke en de leerkrachten van CBS Op 'e Hichte en in het bijzonder Anneke. Dankzij hun openheid, enthousiasme en bereidheid tot meedenken, heb ik gedurende de opleiding mijn opdrachten en afstuderen met veel plezier kunnen uitvoeren en afronden.

Literatuurlijst

Avontuur, J. (2003). *Begeleiding van kinderen met dyslexie in het basisonderwijs*. Soest: Nelissen

Blonk, A., Hageman, J., Van den Hoogen, C., Janssen, M., Kleijnen, R., Klein, B., Lubbers, A., Loerts, M., Mientjes, C., Van Veen, A. & Visser, J. (2006). *Dyslexie zorg van ons allemaal*. Antwerpen- Apeldoorn: Garant

Bosman, A.M.T. (1999). *Lezen en spellen volgens het fonologisch coherentiemodel*. In: Ongestoord voort, Ede: Stichting Schoolbegeleidingsdienst Zuid Vallei

Braams, T. & Smits, A. (2006). *Dyslectische kinderen leren lezen*. Amsterdam: Boom

Cooper, S. (2009). *Theories of Learning in Educational Psychology*. John Flavell: Metacognition. Geraadpleegd op 26 april 2011 via:
<http://www.lifecircles-inc.com/Learningtheories/constructivism/flavell.html>

Delfos, M. (2000). *Luister je wel naar mij?* Amsterdam: SWP

Ehri, Linnea C. (2005). *Learning to read: Theory, Findings, and Issues*. Scientific studies of Reading. 9

Kummeling, J. & Grimberg, H. & Hendriksen, T. (2004). *Begeleiden van leerlingen met problemen*. Soest: Nelissen

Molema, E. (2006). *Jesse heeft dyslexie*. Handreiking voor gesprekken met kinderen over dyslexie. Heerenveen: Groen Educatief

Mommers, Fr. C. (2004). *Nieuwe inzichten in het leesproces*. In: JSW, jaargang 89, nr 2

Osborn, J., Lehr, F. & Hiebert, E. H. (2003). *A Focus on Fluency*, published by the Regional Educational Laboratory at Pacific Resources for Education and Learning PREL

Sassen, B. (2001). *Gezondheidsvoorlichting voor paramedici*. Maarssen: Elsevier gezondheidszorg

Shaywitz, S. (2006). *Hulpvragen dyslexie*. Een nieuw en volledig, op wetenschappelijk onderzoek gebaseerd programma om leesproblemen te overwinnen. Amsterdam: Nieuwenzijs

Stahl, S. A., Heubach, K. & Cramond, B. (1997). *Fluency based reading instruction*. The University of Georgia/ CIERA

Vernooy, K. (2006). *Effectief omgaan met risicolezers*. Werken aan preventie en beter omgaan met leesproblemen. Amersfoort: CPS

Watzlawick, P. Beavin, J.H. & Jackson, D.D. (2001). *De pragmatische aspecten van de menselijke communicatie*. Houten/ Diegem: Bohn Stafleu Van Loghum

Wentink, H. & Verhoeven, L. (2005). *Protocol Leesproblemen en Dyslexie*. Nijmegen: Expertisecentrum Nederlands

Wentink, H. & Verhoeven, L. (2005). *Protocol Leesproblemen en Dyslexie voor groep 5 – 8*. Nijmegen: Expertisecentrum Nederlands

Wentink, H., Verhoeven, L & Druenen, van M. (2009). *Protocol Leesproblemen en Dyslexie voor groep 1 en 2*. Nijmegen: Expertisecentrum Nederlands

Bijlage 1

Vragenlijst

Beste leerlingen

Lezen is niet altijd gemakkelijk en vaak krijg je ook extra hulp als het lezen moeilijk is. Maar wat weten jullie zelf van de problemen die je hebt met lezen? En zouden jullie het ook fijn vinden als iemand daar meer over kan vertellen? Misschien is dat ook belangrijk voor de hulp die je krijgt.

Op deze vragen wil ik graag een antwoord zoeken en daar heb ik jullie hulp bij nodig. Bij een paar vragen zet je een kruisje onder het woord dat het beste bij je antwoord past. Op de lijntjes kun je een mening geven, vul dit zo goed mogelijk in. Jullie mening is belangrijk! Met jullie mening kan ik zoeken naar een goede manier van informatie geven over leesproblemen.

Vragenlijst

Leesproblemen	NEE!	Nee	?	ja	JA
1. Ik heb problemen met lezen	...	...	...	...	...
2. Ik heb problemen met begrijpend lezen	...	...	...	...	...
3. Ik weet waarom ik problemen met lezen/ spellen heb	...	...	...	...	...
4. Ik heb uitleg gekregen over mijn leesproblemen (Nee: ga door naar vraag 14)	...	...	...	...	...

Informatie

5. Van wie heb je informatie over je leesproblemen gekregen?

.....

5.a. *Leerkracht/ intern begeleider/ remedial teacher/ logopedist/ ouders/ anders, nl.....*

6. Op welke manier heb je informatie over je leesproblemen gekregen?

.....

6.a. *Gesprek/ folder/ boek/ afbeeldingen/ film/ anders, nl.....*

7. Wat voor informatie heb je over je leesproblemen gekregen?

.....

.....

.....

8. Hoe vond je het om informatie over je leesproblemen te krijgen?

8.a. *Ik vond de informatie die ik heb gekregen over mijn leesprobleem duidelijk*

NEE!	Nee	?	ja	JA
...	...	...	...	...

8.b. Ik vond het plezierig om informatie over mijn leesprobleem te krijgen

NEE! Nee ? ja JA
... ..

9. Weet je door de informatie beter wat de gevolgen van je leesproblemen zijn?

JA/ NEE

10. Zo ja, wat zijn de gevolgen van je leesproblemen?

.....
.....
.....

11. Is de extra hulp die je krijgt ook veranderd door de informatie die je hebt gekregen?

JA/ NEE

12. Zo ja, wat is er nu anders?

.....
.....
.....

13. Zou je op een andere manier informatie willen krijgen over je leesproblemen?

JA/ NEE

14.a. Op welke manier zou je graag informatie krijgen?

.....
.....
.....

14.b. Geschreven/ gesproken/ uitgebeeld(plaatjes)/ anders, nl.....

15. Waar zou je (meer) informatie over willen krijgen?

.....
.....
.....

15.a. Oorzaak leesprobleem/ gevolgen leesprobleem/ ondersteuning leesprobleem/
anders, nl.....

16. Van wie zou je het liefst informatie over je leesproblemen krijgen?

.....
.....
.....

16.a. Leerkracht/ intern begeleider/ remedial teacher/ logopedist/ ouders/ anders, nl.....

Bijlage 2

Toestemmingsformulier

Ooievaarslaan 51
8601 XM Sneek
Tel.: 0515-421309
info@spraakmakendsneek.nl
www.spraakmakendsneek.nl
Rabobank nr.: 37.06.17.150
KvK nr.: 1666944

Betreft: toestemming interview

Geachte ouders/ verzorgers ,

Allereerst zal ik mij even voorstellen. Mijn naam is Maaïke Doting en ik ben werkzaam als logopediste in de praktijk Spraakmakend Sneek. Naast mijn werkzaamheden volg ik de studie taalspecialist en dyslexie aan Hogeschool Stenden te Leeuwarden. Voor mijn afstuderen wil ik onderzoeken in hoeverre basisschool leerlingen inzicht hebben in hun leesproblemen en hoe zij hierover informatie hebben en willen ontvangen.

Het interview zal in week 16 onder schooltijd plaatsvinden en ongeveer tien minuten duren. Natuurlijk wordt de privacy van uw zoon of dochter gerespecteerd, er worden geen namen in vermeld.

Indien u akkoord gaat met de deelname aan het interview, verzoek ik u onderstaande strook in te vullen en de brief zo spoedig mogelijk weer in te leveren op school (bij voorkeur bij mw. A. Tamsma- Krol, IB'er).

Bij voorbaat dank. Mocht u vragen hebben, dan kunt u mij van dinsdag tot en met vrijdag op het praktijknummer bereiken.

Vriendelijke groeten,

Maaïke Doting,
Logopediste

April 2011

Ik geef wel / geen* toestemming voor de deelname aan het interview.

Naam

.....

Handtekening

.....

**Doorhalen wat niet van toepassing is.*